

УДК 640:43:72.012

*Даниленко Ольга Вікторівна,
аспірант Київського національного університету культури і мистецтв*

ХУДОЖНЯ ОРГАНІЗАЦІЯ ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОГО СЕРЕДОВИЩА

У статті розкривається малодосліджена проблема художнього оформлення готельно-ресторанного інтер'єру з метою створення комфортних умов для людини: вдосконалення естетичних характеристик інтер'єру шляхом композиційного формування простору, колірної вирішення обробки поверхонь, використання відповідної художньої форми меблів та іншого обладнання, коректного застосування декоративних деталей, видів освітлення тощо.

Ключові слова: культура, готельно-ресторанне середовище, інтер'єр, художнє оформлення, естетика, комфорт.

В статье раскрывается малоисследованная проблема художественного оформления гостинично-ресторанного интерьера с целью создания комфортных условий для человека: совершенствование эстетических характеристик интерьера путем композиционного формирования пространства, цветового решения отделки поверхностей, использования соответственной художественной формы мебели и другого оборудования, корректного применения декоративных деталей, видов освещения и т. д.

Ключевые слова: культура, гостинично-ресторанная среда, интерьер, художественное оформление, эстетика, комфорт.

The article describes the little studied problem of the decoration of the hotel and restaurant interior to create a comfortable environment for the people: the improving its the aesthetic characteristics of the interior by the formation of the space, color finishing solution of the surface, the using of the appropriate forms of the design furniture and other equipment, the correct application of the decorative details, types of lighting, etc.

Key words: culture, hospitality, environment, interior, decoration, aesthetics, comfort.

Прогрес галузі науково-технічних знань може негативно впливати на людину, призводячи до подальшого відчуження її від природи, погіршення якості середовища, зниження біологічних можливостей людини. Негативні впливи урбанізованого середовища можна нейтралізувати завдяки штучно створеному рекреаційному середовищу, комфортні умови якого значною мірою залежать від його художнього оформлення.

Таким рекреаційним середовищем стає готельно-ресторанний комплекс, питання художньої організації середовища якого стають останнім часом особливо актуальними у зв'язку з прогресуючою урбанізацією та її негативними наслідками.

Актуальність зазначеного дослідження визначає відсутність дотепер фундаментальних праць, присвячених художньому оформленню рекреаційного середовища, брак теоретико-методологічних засобів художньої організації простору останнього. Виникнення наукової проблеми зазначеного явища пояснюється динамічною гуманітаризацією українського суспільства, дослідницькими практиками проблем гостинності, пов'язаними з розвитком сучасної індустрії гостинності. Особливо нагальною зазначена проблема представляється у контексті очікуваних змін в умовах переходу українського суспільства у нову його стадію – постіндустріальну.

Кінець XIX – поч. XX ст. позначений активністю нових художніх тенденцій, що виявилися у багатій розмаїтості стилістичних течій, сумнівних шукань та експериментів на основі нового сприйняття художнього простору, виразних засобів його відображення, функціонування стилів і жанрів. Ця культурна ситуація досить яскраво вплинула на подальший перебіг художньої практики, зумовлюючи поглиблене дослідження її естетики.

Сучасна поліконцептуальність художнього оформлення готельно-ресторанного інтер'єру на Заході представлена діапазоном тлумачень від його характеристики як різновиду універсальної соціокультурної діяльності людини (праці Д. Нельсона, Т. Мальдонадо та ін.) до його інтерпретації як компонента промислової естетики (праці В. Гропіуса, К. Джонса, Ф.-Ч. Ешфорда, Х. Мейєра, Ф. Отто та ін.).

М. Горлач розглядає діяльність представників промислової естетики, які на початку XX ст. сприяли розвитку дизайнерських ідей в Україні: Василь Енгельмейєр, Микола Страхов, Еміль Страхов, Павло Столяров та ін. 1920 рік позначився створенням перших організацій, які спеціально займалися дослідженням проблем проектної культури [3, с. 871].

У радянський період домінували гуманістичні художні концепції останньої. Рекламний плакат й різноманітні його зразки, за оцінкою М. Кагана, зокрема, позначені одночасно практичною й художньою цінністю. Тому слід вважати розумним прагнення людей збагачувати художнім началом усі без винятку проекти практичної діяльності. Причому у межах функціонування утилітарно-художніх видів і жанрів мистецтва визначаються механізми діяльнісного переходу немистецтва у мистецтво й навпаки, спрямовані на задоволення практичних і духовних потреб людини [5].

Сучасну історіографія з зазначеної проблеми представляють праці В. Даниленка [4], Ю. Легенького [6; 7], С. Оборської [8], Н. П'ятницької [9] та ін.

У монографічній праці В. Даниленка «Дизайн України у світовому контексті художньо-проектної культури», зокрема, здійснено спробу дослідити специфіку розвитку вітчизняної проектної культури у XX ст., застосовуючи компаративний метод зіставлення основних його здобутків відповідно здобуткам розвинутих країн світу [4]. Автором належну увагу приділено проблематиці художньої розбудови рекреаційного середовища у контексті глобалізації сучасного світу.

Інституалізації художнього оформлення як соціокультурній закономірності присвячено дисертаційну роботу А. Пригорницької [11] й культурологічну розвідку Ю. Легенького, де висвітлюються особливості феномену рекреації в мистецтві та архітектурі. Зокрема, в архітектурі під рекреацією розуміються певні зони вестибюлів,

приміщення для відпочинку, які мають певні відмінності від службових функціональних зон [7].

Стаття М. Подлевських «Вплив східних культурних традицій на формування етнічної стилістики в інтер'єрі (на прикладі ресторанів національної кухні)» присвячена принципам композиційної організації простору готельно-ресторанного закладу майстрами з різними менталітетами. Зокрема порівнюються стильові напрями українських, японських і китайських авторів у конструюванні інтер'єрів готельно-ресторанного середовища, виявляючи їх відмінності та загальні риси [10].

У зазначених дослідженнях стверджується, що необхідність художньої організації готельно-ресторанного середовища зумовлена створенням комфортабельних умов для гостей і клієнтів і не в останню чергу – прибутковим інтересом.

Проте бажано було б зробити більший акцент на ролі інтер'єру в готельно-ресторанному середовищі. Від естетики інтер'єру багато залежить і настрої відвідувачів, і якість їхнього обслуговування. Отже, утилітарно-функціональні якості пов'язані з художнім оформленням інтер'єру, його естетичними функціями, які забезпечують оптимальні умови обслуговування клієнтів, загального комфорту. На жаль, це актуальне питання досі залишається малодосліджуваним, що й обумовило вибір автором теми зазначеної статті.

Мета наукової статті – висвітлити особливості художнього оформлення готельно-ресторанного інтер'єру стосовно створення комфортних умов для клієнта. Поставлена проблема потребує виконання таких завдань:

- визначити колірне вирішення як засіб гармонізації інтер'єру;
- запропонувати композиційне облаштування рекреаційного інтер'єру;
- вказати особливості декоративно-побутового оформлення готельно-ресторанного середовища.

Під готельно-ресторанним середовищем розуміють комплекс підприємств готельно-ресторанного спрямування з наданням широких послуг проживання клієнта, а також забезпечення його харчування через мережу діючих при готелях власних підрозділів, зокрема ресторану, кафе, бару тощо.

Художня організація готельно-ресторанного середовища є вдосконаленням його естетичних характеристик шляхом композиційного формування і розширення простору, доцільного колірного вирішення обробки поверхонь, використання доречної художньої форми меблів та іншого обладнання, коректне застосування декоративних деталей, видів освітлення тощо з метою приведення різноманітних його форм та елементів до єдиного та гармонійного упорядкування в їх розташуванні для забезпечення комфортних умов життєдіяльності гостя.

Важливим чинником індивідуально-психологічного сприйняття композиційних елементів художнього оформлення, особливо стосовно інтер'єру житлових споруд, є його колоризація з урахуванням традиційних етнокультурних особливостей народів світу. Багатовіковий культурно-побутовий досвід засвідчує, що колірна гама набагато ефективніше, ніж особливості розміщення окремих предметів умеблювання впливає на психологічне самопочуття людини. Правильно підібраний колір сприяє оздоровлюючій релаксації й зарядженні індивідуальної психіки позитивною енергією.

Зазначене у повній мірі стосується і символіки розфарбування обличчя та інших частин тіла, спираючись на регіональний характер розуміння гармонії людини та природи. Відомо, що мешканці Середземномор'я прихильні до яскраво-соковитих кольорів зеленого у поєднанні з яскраво-червоним та жовтим, проте уникаючи надмірної строкатості.

У гурманів та естетів колірна гамма може асоціюватися з певними художньо-мистецькими станами або виконавською манерою улюбленого художника. Зокрема, стиль «маракеш» (суміш традиційного стилю помешкань корінного населення жителів Марокко й художніх смаків європейців) природно імponує шанувальникам художньої творчості А. Матісса. Цією палітрою є узгодження бордового із зеленим та фіолетовим, синього з бузковим й притлумлено-помаранчевим, мережаних складними рослинними орнаментами та арабесками.

Прихильників бузкових кольорів та фіолетових відтінків знаходимо з-поміж шанувальників стилю модерн з його світоглядною метафізичністю. Ці відтінки дуже популярні у поєднанні з болотяно-зеленим, сріблястим, перламутровим і кольором опалу [1].

Цілком доречною є налаштованість прихильників єднання людини з природою на домінування «екологічних» кольорів в інтер'єрі: кремове-жовтих і теракотових, а також коричнево-рудого забарвлення передовсім при плануванні обстановки кабінетів, бібліотек і віталень шкіряними меблями. Асоційований з натуральними барвами живої природи, як-от: ніжною зеленню першого листа, зрілою насиченістю кольору зеленого луку, сріблястістю вересу, глибокою зеленню глици на тлі снігової ковдри, зелений колір пасує інтер'єрам будь-якого стилю. У «зеленій» спальні людині не буде задушно й на спокійному тлі стін «кольору галявини» білі різьблені меблі матимуть шляхетний вигляд. У кольоровій гамі французького інтер'єрного стилю переважають пастельні тони: колір слонової кістки, перлинно-рожевий, блідо- та сіро-бузковий тощо [8].

Зазначені кольорові тони забарвлено гармоніюють з кухонними гарнітурами із залученням фрагментів натурального каменю. Останні представлені пісковиками світлих тонів (пористими і шліфованими) й пісковиками кольоровими, травертином, а також полірованим мармуром гранітом, колотим мармуром, цеглою під старовину й клінкерною цеглою. Використання зазначених матеріалів сприяє створенню відчуття комфортності при проектуванні просторих будинків, квартир з високими стелями й достатнім природним освітленням.

Використання розкішних тканин (серед яких оксамит, органза, тафта, шовк і льон приглушених відтінків), доповнених світловим ефектом декоративних деталей, таких як срібло, кришталь, дзеркала й багато інших ефектних предметів, до того ж світлом з вікон і світильників сприяє створенню відчуття делікатної розкоші та вишуканості, уявлення великого вільного простору [2].

Житловий будинок у стилі модерн має проектуватися як єдиний цільний простір, де кожна деталь знаходить своє значення в емоційно-психологічному відношенні для мешканців.

Вітальні умеблюють столами і стільцями з вигнутими ніжками (a la empire), стіни декорують світильниками з плафонами у формі квітки, що розкривається, простежується певний досвід використання напівтоново-неяскравого за забарвленням

атласу і шовку як оббивного матеріалу для м'яких меблів. Хроматика зазначених деталей представлена, зокрема, яскраво-зеленою гамою з відтінками лілового й перлово-сірими кольорами (a la decadence).

Проектування корпусних меблів в інтер'єрі не виключає разом з використанням стилю модерн і нових художніх надмірностей: елементів матового або кольорового застосування, дзеркал з фаскою, перламутрової інтарсії, інкрустацій з кольорової фанери, перлів, металу та напівдорогоцінного каміння, вставок зі слонової кістки та ін. У дорогих витворах, таким чином, прості форми поєднуються з тонкістю оброблення, використанням цінних матеріалів. Для таких меблів характерним є домінування плавної лінії, узгоджуваної з насиченою природною фактурою [8, с. 145].

Останнім часом поширилося також активне використання аксесуарів: наприклад, у вигляді настільних годинників з різними скульптурними композиціями, довгоногої бронзової чаплі у вітальні, стилізованої попільнички-черепашки на полиці у дивані тощо. Сучасна композиція квартирної інтер'єру збагатилася також деталями на зразок неправильної форми вигнутої арки, яка з'єднує вітальню та їдальню, малюнку на підлозі, подібного до морської хвилі. Таке оформлення життєвого простору створює враження чарівного шарму старовини.

Стелю сучасної ванної кімнати викладають дзеркальною плиткою або ж встановлюють дзеркальну підвісну стелю. Останнє суттєво підвищує якість освітлення. Оформлення стін ванної кімнати можливе кахляною плиткою різних кольорів і розмірів, чергуючи її з дзеркальною плиткою – зазначене сприятиме створенню ефекту неочікуваності, здивування, що і є завданням оформлення інтер'єру у стилі модерн. Оригінально прикрасить ванну кімнату у модерному стилі й плитка зі змінюваним кольором під впливом температури води. Доцільним є також використання змішувача зі струменем, який підсвічується, імітуючи фонтан. Розставити незвичайні акценти в художньому композиційному облаштуванні ванної кімнати допоможуть деталі в антикварному дусі, наприклад, двері, полотно яких ламіноване МДФ у кольорах вільхи, вишні, дуба, горіха, світильники з рослинними мотивами у стилі модерн тощо.

Додаткове умеблювання модерної ванної кімнати є доречним у яскраво-кольоровому або ж чорно-білому забарвленні, але у відповідності з дизайнерськими стандартами сантехнічного устаткування. При цьому уникають зайвої строкатості у кольорах, оскільки ванна призначена передовсім для приємної й корисної релаксації. Вішалками для рушників, всілякими полицями, дзеркалами створюється цільність інтер'єру ванної кімнати, але у разі використання їх у співзвучності з мебльовим оточенням. Тим більше що своєю невибагливістю ці деталі інтер'єру можуть задовольнити будь-який стиль.

Поряд з терміном «дизайн» (від англ. design – проект, план, малюнок, тобто діяльності з раціональної організації художніми засобами предметного середовища людини; поширеними у теорії культури є поняття художнього конструювання, функціонально здійснюваного художниками з метою вдосконалення довкілля людини засобами промислового виробництва.

Художнє оформлення середовища, конструювання останнього пов'язані з історико-культурним, естетичним дослідженням предметного довкілля. Одним із

методів такого дослідження є метод культурно-естетичного зонування середовища. Архітекторами і художниками широко використовується функціональне зонування, при якому та або інша зона визначається за домінуючою у ній функцією [6, с. 231].

Крім функціонального зонування можливе проведення й естетичного зонування за умови визначення певних завдань: виявлення об'єкта спрямовання естетичної зони та її мети. Перше завдання може стосуватися відповідно суб'єктів дії, дозвілля або засобів дії. У другому завданні мова йде про результативність естетичного зонування. Таким чином, естетичне зонування у поєднанні з функціональним ще рельєфніше підсилює людиновимірну цілісність певного середовища [6, с. 171].

Художнє оформлення аванзалу поєднується з декоративним вирішенням усього інтер'єру готельно-ресторанного комплексу закладу й має відповідати тематиці його змістовній назві. Приміщення аванзалу, призначеного для збирання і відпочинку гостей – учасників урочистих бенкетів і святкових зібрань, використовується також клієнтами, які очікують вільні номери. Для нього характерне традиційне облаштування: крісла, дивани, журнальні столики, комбіновані лави. На відміну від простого облаштування аванзалу меблями, декорування приміщення виглядає пишно й ефектно. При оздобленні його використовуються штучні і живі квіти у букетах, композиціях у напідложних вазах, декоративних вазонах, різних кашпо, «живих стінах» тощо). Стіни прикрашаються картинами, настінними дзеркалами. Підлога – килимом. Акцентування простору аванзалу можуть виконувати скульптурні композиції, штучні водоспади [9].

Приміщення вестибюльної групи позначені єдністю внутрішнього простору. І тут важлива роль відводиться кольорові як ефективному засобу композиційного об'єднання функціонального простору зазначеної групи приміщень, оскільки саме кольором цей структурно єдиний простір чітко розподіляється на окремі зони і приміщення. Кожному з них надається індивідуальна колірна характеристика, яка відповідає їх призначенню [12].

Успішність реалізації харчувального й дозвілєвого потенціалу мережі ресторанів, кафе, барів є розумна насиченість їх інтер'єрів різноманітними компонентами громадсько-побутового оформлення. До них відносяться: компоненти малих архітектурних форм (скульптури, скульптурні групи); підбір освітлювальних предметів в інтер'єрі (люстри, бра, торшери, настільні лампи й гірлянди дрібних різнокольорових ламп тощо); фітооздоблення (рослини, плоди, живі і штучні квіти й різноманітні композиції з них); оформлення середовища за допомогою відкритих і закритих ємкостей, штучних водоспадів, акваріумів, фонтанів й мінібасейнів); використання елементів флористики у рекреаційному інтер'єрі (опудала птахів і звірів, камінці, строкате пір'ячко тощо); інші елементи (фотографії, картини, декоративні напідложні вази, маски, циновки, вироби з рисової соломки та лози, настінні тарілки з пластмаси, кераміки й целулоїду, пап'є-маше тощо) [9]. До останніх доречно віднести з-поміж іншого неординарні за сприйняттям предмети: дерев'яну тростину з мідним набалдашником, «випадково» забуту у куті: сигару на ломберному столику, яка уявно димиться у колі світла від лампи з тканим абажуром і т. д. [13].

Матеріали, з яких формуються інтер'єри громадсько-дозвілєвих залів, повинні бути високоякісними, вологостійкими й відповідати вимогам протипожежної безпеки.

Безумовно, важливим при проектуванні таких приміщень є фахове відображення у композиціях їх інтер'єрів сюжетів етнокультурних, національно-історичних, казкових, спортивних тощо на засадничих принципах стилістики класичної оздоблювальної культури ретро, кантрі, модерну, орієнтаційної теорії та принципів фен-шуй [9].

Із викладеного вище можна зробити такі висновки. Художньо-естетична організація готельно-ресторанного середовища відображає потребу створення комфортного й соціокультурно-корисного середовища перебування людини. Це вимагає глибокого знання індивідуальної психології, механізмів оптимізації зв'язків з предметним середовищем, у тому числі засобами побутового дизайну. При цьому метою трансформації інтер'єру має бути вдосконалення його естетичних характеристик шляхом композиційного формування і розширення простору, правильного колірної вирішення обробки поверхонь, використання доречної художньої форми меблів та іншого обладнання, коректне застосування декоративних деталей, видів освітлення тощо. Перспективним дослідженням художнього оформлення готельно-ресторанного простору може бути застосування фітодекоративних засобів.

Література:

1. Білокобильський О. В. *Постметафізичний час та метафізика* / О. В. Білокобильський // *Наука. Релігія. Суспільство*. – 2003. – № 4. – С. 3–11.
2. Гете И. В. *Учение о цветах – Лихтениадапт* / В. О. Гете. – Петербург : Гос. издательство, 1920. – 286 с.
3. Горлач М. І. *Основи філософських знань: Філософія, логіка, етика, естетика, релігієзнавство* : підруч. / М. І. Горлач. – Київ : Центр учбової літератури, 2008. – 1028 с.
4. Даниленко В. Я. *Дизайн України у світовому контексті художньо-проектної культури* : монографія. / В. Я. Даниленко. – Харків : ХДАДМ : Колорит, 2005. – 243 с.
5. Каган М. *Морфология искусства* / М. Каган. – Москва : Искусство, 1972. – 440 с.
6. Легенький Ю. Г. *Дизайн: культурологія та естетика* / Ю. Г. Легенький ; Київ. держ. ун-т технологій та дизайну. – Київ : КДУТД, 2000. – 272 с.
7. Легенький Ю. Г. *Феномен рекреації в искусстве, архитектуре, дизайне* / Ю. Г. Легенький // *Матеріали міжнародної науково-практичної конф. «Педагогічні та рекреаційні технології в сучасній індустрії дозвілля» : доповіді та повідомлення* ; *Вісник КНУКіМ. Педагогіка. Вип. 12(2), Ч. 2* / КНУКіМ. – Київ : Видав. центр «КНУКіМ», 1999. – 2005. – С. 70–80.
8. Оборська С. В. *Меблі модерну : естетичні принципи єдиної стилістики формування інтер'єру* / С. В. Оборська // *XIX Міжнародна конф. «Стратегія якості у промисловості і освіті»*. 31 мая–07 июня 2013 р., Варна, Болгарія / *Матеріали у 3т. Т. 2*. – Дніпропетровськ, Варна, 2013. – С. 143–145.
9. *Організація обслуговування в закладах ресторанного господарства* / Н. О П'ятницька та ін. – Київ : Вид-во : Центр учбової літератури, 2011. – 579 с.
10. Подлевских М. Б. *Влияние восточных культурных традиций на формирование этнической стилистики в интерьере (на примере ресторанов национальной кухни)* / М. Б. Подлевских // *Вісник Харк. держ академії дизайну і мистецтв : Мистецтвознавство. Архитектура* : збірка наук. пр. – Харків : Вид-во ХДАДМ, 2008. – № 3. – С. 129–136.
11. Пригорницька А. А. *Естетосфера сучасного дизайну* : автореф. дис... канд. філос. наук: 09.00.08 / Пригорницька Анжеліка Андріївна ; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – Київ, 2005. – 16 с.
12. Роглев Х. Й. *Основи готельного менеджменту* : навч. посіб. / Х. Й. Рошлев. – Київ : Кондор, 2005. – 408 с.
13. Россо С. *Повернення модерну* / С. Россо // *Заміський огляд*. – № 1. – 2009. – С. 25–30.